

Samenvatting onderzoek

Naam onderzoek en bureau/onderzoekers

'Uitvoeringsorganisaties in het nieuws'. Door LJS Nieuwsmonitor & Taalstrategie. Dr. Nel Ruigrok, Prof. dr. Wouter van Atteveldt, Drs. Sarah Gagestein, Drs. Jolijn Mes & Drs. Lindi Boeije.

Korte samenvatting van het onderzoek

De overkoepelende vraag die is gesteld luidt als volgt: 'Hoe kenmerkt en ontwikkelt de berichtgeving over uitvoeringsorganisaties zich door de afgelopen vier jaren heen?'

Om deze vraag te beantwoorden zijn alle artikelen uit De Telegraaf, Algemeen Dagblad, NRC Handelsblad, de Volkskrant, Trouw, het Financieele Dagblad, NOS.nl en NU.nl tussen 1 januari 2018 tot en met 31 december 2021 waarin een uitvoeringsorganisatie wordt genoemd, verzameld. Daarnaast is er gekeken naar de ondertiteling van de nieuwsprogramma's die zijn uitgezonden via de publieke omroep in deze periode waarin een uitvoeringsorganisatie wordt genoemd. In totaal gaat het om 128.631 artikelen/nieuwsitems.

Er zijn verschillende onderzoeksmethoden gebruikt, te weten kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse. Ten eerste is er automatische kwantitatieve inhoudsanalyse toegepast om zogenaamde nieuwsverhalen te traceren. Er is gekeken naar de overlap in woordgebruik in de diverse artikelen, dat is een indicatie dat de media over hetzelfde gebeurtenis berichten. In totaal zijn er 38 nieuwsverhalen getraceerd over 20 verschillende uitvoeringsorganisaties.

De kwalitatieve frame-analyse is erop gericht om het onderzoeksmateriaal op een inductieve wijze en met een open blik te bekijken. Zo worden diverse aanwezige frames in het materiaal geïdentificeerd. Deze analyse resulteert in een dertiental overkoepelende frames die kunnen worden onderverdeeld in drie typen: constructieve frames, neutrale frames en ondergravende frames.

Vervolgens is er in de berichtgeving rond de 38 nieuwsverhalen gekeken in hoeverre de uit de kwalitatieve analyse voortgekomen 13 overkoepelende frames terugkomen in de berichtgeving. Hiervoor zijn bijna 3000 artikelen gecodeerd.

Van de berichtgeving in de nieuwsverhalen is er ook gekeken in hoeverre media elkaar hebben beïnvloed in hun berichtgeving, door te kijken naar de overlap tussen artikelen. Daarnaast is er gekeken naar de mate waarin de berichtgeving wordt genoemd in de Kamervragen om zo vast te stellen in hoeverre de Kamervragen zijn gesteld naar aanleiding van nieuwsberichten.

Belangrijkste uitkomsten/conclusies

Uitvoeringsorganisaties worden vooral tot routine-nieuws gereduceerd: de meeste uitvoeringsorganisaties worden niet of weinig genoemd of komen vooral in het nieuws wanneer het niet om de organisatie zelf gaat. Dergelijk nieuws bepaalt niet de beeldvorming, die wordt vooral bepaald door nieuwsverhalen waarbij de uitvoeringsorganisatie (meer) centraal staat in het nieuws en dan vooral wanneer deze nieuwsverhalen voornamelijk worden gevoed door negativiteit, controversen en een grote impact op de samenleving.

De meeste nieuwsverhalen zijn constructief van aard. Er zijn minder ondergravende nieuwsverhalen, maar die duren wel langer en kennen meer berichtgeving. De dynamiek is vooral ook een andere. De ondergravende nieuwsverhalen worden veeleer gedreven door dagbladen en televisieberichtgeving, terwijl constructieve nieuwsverhalen meer gedreven worden door online nieuwsberichten. Bij constructieve nieuwsverhalen komt de uitvoeringsorganisatie ook veel vaker als bron in het nieuws naar voren, terwijl de politici bij ondergravende nieuwsverhalen vooral aan het woord worden gelaten. Tijdens ondergravende nieuwsverhalen worden er ook meer Kamervragen gesteld dan bij constructieve nieuwsverhalen en deze worden relatief vaak gesteld naar aanleiding van berichtgeving van de landelijke televisie.

Bij constructieve nieuwsverhalen komt de uitvoeringsorganisatie veel vaker als bron in het nieuws naar voren, terwijl de politici bij ondergravende nieuwsverhalen vooral aan het woord worden gelaten. Slechts in het begin van een ondergravend nieuwsverhaal is er ruimte voor de uitvoeringsorganisatie zelf als bron van het nieuws. Dit is ook een periode waarin er nog artikelen zijn die vooral feitelijk van aard zijn. Naarmate een nieuwsverhaal vordert is er minder ruimte voor feitelijk nieuws en nemen andere bronnen het over.

Aanbevelingen en tips

In het onderzoek worden niet letterlijk aanbevelingen of tips gegeven, maar n.a.v. de conclusies zijn er wele een aantal suggesties op te noemen:

- Uitvoeringsorganisaties kunnen in tijdens het het nieuwsverhaal meer initiatief nemen, om zo ondergravende frames te voorkomen. Nu worden vooral politieke actoren aan het woord gelaten tijdens ondergravende nieuwsverhalen.
- De frames bevatten handelingsperspectieven, zowel voor de uitvoeringsorganisaties als beleidsmakers. Zo bevat het frame 'missende menselijke maat' het handelingsperspectief om beter te luisteren en te zorgen dat de mens weer centraal komt te staan in de systemen.